

Országos Környezetvédelmi Tanács

Az Országos Környezetvédelmi Tanács állásfoglalása a *Magyarország Alaptörvénye* címet viselő, az Országgyűléshez T/2627 számon előterjesztett egyéni képviselői indítványhoz

Bevezetés

Az Országos Környezetvédelmi Tanácsot (OKT) a Környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Ktv.) hozta létre, mint a Kormány javaslattevő, tanácsadó, véleményező szervét. Ebbéli minőségében feladata a környezetvédelem széles körű társadalmi és tudományos, szakmai megalapozása.

Az OKT hatáskörébe tartozik a környezetvédelemmel összefüggő törvényjavaslat és más jogszabály, valamint országos és regionális jelentőségű koncepciók tervezetével kapcsolatos véleménynyilvánítás (Ktv. 44. § (2) a) pont). Az OKT úgy gondolja, hogy Magyarország Új Alkotmányának tervezete olyan törvényjavaslat, amely szükségessé teszi az OKT számára az erről való állásfoglalás kialakítását, és ezen álláspontnak a Kormányhoz történő eljuttatását.

Az Alkotmány

Az OKT álláspontja szerint az Új Alkotmány szövege igen sok teret és figyelmet szentel a tágan értelmezett környezetvédelem témakörének. Ez megjelenik a Nemzeti Hitvallásban és az Alapvetésben, valamint a Szabadság és Felelősség fejezetben is. A Nemzeti Hitvallás hivatkozása a „*természet adta értékek*”-re vagy az „*utánunk jövők életfeltételeire*” mind-mind olyan utalások, amiket a környezet ügyéért felelősséget érzők értenek és fontosnak tartanak.

Az OKT alapvetően egyetért az Új Alkotmány O. cikkében szereplő azon kitételrel, miszerint Magyarország védi és fenntartja az egészséges környezetet, azonban kifejezi azon véleményét, hogy az egészséges környezethez való emberi jog egy modern, európai alkotmány elválaszthatatlan részét kell, hogy képezze.

Nem osztjuk azokat a nézeteket, miszerint az élethez való jog (II. cikk), a magánélethez való jog (V. cikk) vagy az egészséghez való jog (XIX. cikk) Alkotmányban való megjelentetése együtt vagy külön-külön pótolja az egészséges környezethez való jog hiányát. Az egészséges környezethez való emberi jog 1972 óta részét képezi a Magyar Népköztársaság, majd a Magyar Köztársaság Alkotmányának, a rendszerváltás sem hozott tehát dogmatikai változást ezen a téren. Az OKT több forrásból és kutatásból úgy értesült, hogy az egészséges (vagy annak szinonimái) környezethez való emberi jog ma a világ nagy részében az államok alkotmányainak részét képezi, az Európai Unió országaiban pedig csak 4 ország kivétel, ahol ez a jog nem jelenik meg. Ilyen helyzetben az OKT is egyetért azokkal a véleményekkel,

Országos Környezetvédelmi Tanács

hogyan e jog megjelenítésével hazánk újfent kinyilvánítaná, hogy a fejlett európai államok családjának méltó tagja.

Ezzel a kérdéssel szoros összefüggést mutat a 30. cikkben szabályozott, az alapvető jogok biztosa jogintézménye. Az OKT álláspontja szerint a környezethez való alapjog hiánya azt eredményezheti, hogy az alapvető jogok védelmére létrehozott ombudsman nem járhat majd el olyan ügyekben, ahol környezeti kérdések érintettek. Ezzel szemben az OKT álláspontja az, hogy az alapjogok védelme körében – akár a mai több biztosra épülő megoldással, akár úgy, hogy az ombudsman egyik helyettese specifikusan környezetvédelmi orientációjú kell, hogy legyen – meg kell őrizni a mai Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa jogintézménye által jelenleg képviselt szemléletet, mely lehetővé teszi, hogy vizsgálatai körében elsődleges szempontként a környezeti értékek védelme játsszon szerepet.

Az OKT úgy véli, hogy az Új Alkotmány igen nagymértékben fejleszthető környezetvédelmi szempontból akkor, ha erre jogalkotói szándék mutatkozik. Tükröződnie kellene az Új Alkotmányban annak a szemléletnek, hogy a természet önmagában való létezése is érték, és amelynek talán legekleatásabb kifejeződését az **Alkotmánybíróság 28/1994. számú határozata** tartalmazza, miszerint „*A környezethez való jog sajátossága abban áll, hogy alanya valójában az "emberiség" és a "természet" lehetne.*” Akár már a mai szövegváltozatban is megjeleníthetők lennének az alábbi jogok/elvek/jogintézmények:

- a környezet védelme érdekében elért védelmi szinttől való visszalépés tilalma
- az elővigyázatosság elve
- a megelőzés elve
- a szennyező fizet elve
- a társadalmi részvétel elve (információhoz való hozzáférés, döntéshozatalban való részvétel és jogorvoslathoz való jog a környezet védelme érdekében)

Ezen túlmenően Magyarország kinyilváníthatná azon meggyőződését is, hogy a környezet védelme alkotmányosan is egy kiemelt, különleges helyet kell, hogy elfoglaljon, ezért követésre érdemes lenne az a példa is, amit Franciaország mutat: a francia alkotmány utolsó 10 szakasza környezetvédelmi kérdéseket rendez, egyfajta környezetvédelmi charta-ként funkcionál, miközben az alkotmány integráns része.

A jelenlegi törvényjavaslat mindezekkel a lehetőségekkel nem él, így megmarad a környezet védelmének szabályozása körében egy több évtizede bevett, azóta már túlhaladott jogalkotás szintjén, illetve a környezethez való jog témakörében még ahhoz képest is visszalép.

Országos Környezetvédelmi Tanács

Befejezés

Az OKT összefoglalóan az alábbiakat állapítja meg:

- az Új Alkotmány tervezete nagyon nagyszámú, a környezet védelme szempontjából előremutató rendelkezést tartalmaz,
- ezen felül reálisan fogalmazza meg azokat a törekvéseket, amelyeket Magyarország tesz a természeti környezet megóvása érdekében,
- ezen felül azonban visszafogottan viszonyul a környezeti jogfejlődés modern vívmányaihoz, és nem mutat példát más országoknak,
- sőt a környezethez való emberi jog hiányával a nemzetközi és európai uniós standardokhoz képest jelentős visszalépést testesít meg.

Az OKT javasolja a Kormánynak, hogy a Magyar Köztársaság Alkotmánya által jelenleg biztosított hatáskörében eljárva tegye meg a szükséges jogalkotási lépéseket arra nézve, hogy az Új Alkotmány szövegében kerüljön megjelenítésre az egészséges környezethez való emberi jog, mint alapjog, és az annak garantálásához szükséges intézménynek és jogelvek rendszere kerüljön részletes kidolgozásra.

Az OKT kéri a Kormányt, hogy ez irányú intézkedéseiről az OKT-t az OKT Titkársága révén tájékoztatni szíveskedjék.

Budapest, 2011. március 24.